

**Raftul
Denisei**

Colecție coordonată de
DENISA COMĂNESCU

Romain Gary

Clar de femeie

Traducere din franceză și note de
DARIA-LAURA BÂRSAN

HUMANITAS
fiction

I

Coboram din taxi și, când să deschid portiera, m-am ciocnit de ea, încărcată cu pachete: pâine, ouă, lapte se împrăștiară pe trotuar – așa ne-am întâlnit, pe ploaia mărunță, fină, care cădea monoton.

Trebuie să fi fost de vârsta mea, cu câțiva ani mai mult sau mai puțin. Un chip care părea să fi așteptat firele albe pentru a desăvârși ceea ce tinerețea și armonia trăsăturilor doar schițaseră ca pe o promisiune. Avea respirația întretăiată, ca și cum ar fi alergat de teamă să nu întârzie. Nu cred în presentimente, dar mi-am pierdut de mult credința în necredințele mele. Toate acele „nu mai cred în asta“ sunt totuși certitudini și nu există nimic mai înșelător.

Am încercat să adun ceea ce rămânea din proviziile de la picioarele mele și era cât pe ce să cad. Sigur am părut ridicol.

— Lăsați...

— Îmi pare nespus de rău... Îmi cer scuze...

Râdea. Ridurile i se adânceau în jurul ochilor și anii se adunau, veneau să-și ia în primire locul.

— Nu s-au spart chiar așa de multe. Sunt lucruri mai rele pe lume...

Deja lua distanță și mă temeam de ce e mai rău: să ne ratăm pentru un „așa se face“, pentru respectarea convențiilor și a buneicuviințe.

Ne-a salvat șoferul de taxi. Se aplecă spre mine, cu un zâmbet ușor:

— Mă scuzați, domnule, rue de Bourgogne, vă rog?

— Păi, asta e.

— Și o tutungerie pe colțul străzii Varenne, știți unde e?

— Aici este.

— Atunci ce mai așteptați ca să-mi plătiți?

Am scotocit prin buzunare. Nu mai aveam franci. Schimbasesem tot la aeroport și, când am vrut să o scot la capăt cu dolarii mei, am fost informat că „suntem în Franța, aici“. Nu știam ce să fac și îmi veni ea în ajutor, o femeie cu un păr alb, bogat, îmbrăcată cu un palton larg, cenușiu, care îi plăti taximetristului și se întoarse spre mine, cu mai multă ironie decât amabilitate:

— Lucrurile nu par să meargă prea bine...

Și eu care credeam că pentru cineva din afară nu era așa de vizibil. Nu purtam uniforma de comandant de bord, dar știusem întotdeauna să păstrez în ochii pasagerilor și ai echipajului înfașurarea calmă a celui care are obligații morale și care este obișnuit să facă față unor situații dificile. Eram bine legat, cum se zice: umeri lați și o privire de neclintit. Cu fiecare minut care trecea, rămânea tot mai puțin din mine, dar există astăzi cauciucuri sparte cu care se mai pot face încă o mie de kilometri.

— Într-adevăr, doamnă, este una din acele situații când, în romanele vechi, se recurge la un preot, de preferință necunoscut, am zis eu.

N-am reușit s-o amuz. Ochii mei cerșeau și ea trebuie să fi simțit asta. Niciodată nu mai fusesem atât de strâmtorat. Mai târziu, când am întreat-o pe Lydia ce credea în acele momente, se eschivă: „Credeam că împrumutasem o sută de franci unui tip complet beat și că nu-i voi mai vedea niciodată.“ Adevărul era că viața se lepădase și de unul, și de celălalt, iar asta este întotdeauna ceea ce numim o întâlnire.

— Știți, vreau să vă înapoiez...

— Chiar n-are nici o importanță.

— O să vă scriu un cec, dacă-mi dați voie...

Mă întorceam de la aeroportul Roissy. Luasem o mașină până acolo la începutul după-amiezii pentru a mă urca în avionul spre Caracas, cum era stabilit. Mă așezasem într-un colț, cu pălăria pe ochi, cu fața la perete, și am rămas acolo să ascult anunțarea plecărilor. După șaptesprezece ani la Air France, eram cunoscut de majoritatea echipajelor și voiam să evit întâlnirile și întrebările amicale. „Ce cauți aici ca pasager? Auzi, șase luni de concediu, nu crezi că exagerezi?! Și Yannik? Așa deci, îți faci vacanța fără ea, mai nou?“ Eram într-o asemenea stare de confuzie, încât toate deciziile luau imediat forma unor fapte contrare. Am auzit apelul pentru Caracas, am traversat holul, am luat un taxi și i-am dat adresa noastră, din rue Vaneau. Mi-am venit în fire la timp și l-am rugat pe șofer să mă lase în fața tutungeriei de pe colț. Era mult prea aproape, locuiam în acel cartier de ani de zile, ar fi putut să mă recunoască cineva. „La ce oră v-ați despărțit de ea? – La ora trei după-amiaza. Plecam în America de Sud, iar avionul meu... – Ați fost văzut pe rue Varenne la ora șaptesprezece și douăzeci. – Da, am revenit. – Și nu v-ați întors acasă? Doar erați la doi pași. – Nu, m-am oprit chiar la timp. Și, de altfel, noi doi eram înțeleși... – Cum așa? – Nu am nimic să-mi

reproșez. Nu era nimic altceva de făcut. – În asemenea cazuri, domnule, oamenii nu au josnicia să rămână în viață. Ci au eleganța de a-și trage un glonț în cap.“ Abuzasem întotdeauna de ironie în relațiile cu mine însumi. Dar dacă trebuia să mai rezist ani buni, mai bine să mă obișnuiesc numai-decât cu acest interogatoriu. Nu avea să se termine. Totuși, singurul lucru pe care mi-l puteam reproșa era că nu luasem avionul. Nu eram un asasin care se întorcea să dea târcoale la locul crimei, care este el însuși un criminal foarte vechi, de când se învârte pământul în jurul soarelui.

Eram în picioare, în ploaie, printre provizii.

— Deja nu reușim să ne despărțim, i-am zis eu.

Râse și pe chipul ei apărură și mai multe riduri liniștitoare.

Cafeneaua se numea *Chez Arys*. La teighea se afla un bărbat foarte elegant, cu haină din păr de cămilă și pălărie de fetru, care ținea în lesă un caniș imperial gri, tuns ca o grădină de Le Nôtre¹. Printr-una din acele coincidențe de care nu suntem niciodată siguri că este pură întâmplare, nici că este ironie sau avertisment, la tonomat, un adolescent

1. André Le Nôtre, arhitectul peisagist al lui Ludovic XIV, care a proiectat celebrele grădini franceze, printre care și pe cea de la Palatul Versailles.

se dusesese totuși să asculte de câți bani avea o arie de Chopin.

— Poate ar fi mai bine să vorbim, altfel lucrurile se îndreaptă prea repede spre nicăieri, iar după aceea trebuie să ne întoarcem de acolo... „Nu știu ce caut în cafeneaua asta cu un bărbat pe care nu-l cunosc“, nu-i așa?

— Așa-i.

Barmanul venise să ia comanda.

— Două cafele cu frișcă, am zis eu și m-am întors spre ea:

— Uite, așa avem un motiv să fim aici.

Era o urmă de cruzime în zâmbetul ei.

— Încă aștept cecul, atâta tot.

— O, Doamne...

Am găsit carnetul de cecuri în geanta de călătorie.

— Pe ce nume?

— Scrieți: la purtător...

— Aș vrea totuși să vă știu numele, pentru viitor...

— Lydia Towarski.

Bărbatul cu canișul se strecură spre mine.

— Scuzați-mă, domnule... doamnă...

Își ridică și își puse din nou pălăria cu un gest din încheietură.

— ...Sunt dresor de câini și... mi se pare că...

— Las Vegas, 1975, am zis eu.

Păru încântat.

— Aveați un număr de...?

— Eram barman la *Sand's*.

— A, da, îmi amintesc, acum...

Îmi întinse cartea lui de vizită. *Señor Galba* și adrese de agenții la New York, Paris și Londra.

— Când călătorești tot timpul, ajungi să nu mai cunoști pe nimeni...

Tăceam. Înțelese, părea să-și fi pierdut toată averea la ruletă, își scoase și își puse din nou pălăria și se duse cu canișul înapoi la bar.

— Ce făceați ca barman la Las Vegas în 1975?

— Nimic. Nu eram acolo. Dar tipul ăsta avea nevoie să cunoască pe cineva...

Mă privi fix, curioasă și cu oarecare răceală.

— Când cineva diagnostichează așa de repede singurătatea la un necunoscut...

— N-o să ne lansăm în confidențe de genul ăsta, doamnă, am zis eu, cu imensă demnitate.

Începu să râdă și umbrele din jurul meu s-au mai destrămat.

— ...Spun „doamnă“ pentru a accentua că respect distanțele... Suntem doi străini, doamnă, și credeți-mă că nu exagerez semnificația a două

cafele cu frișcă... V-am lovit din greșeală, mai de vreme, când ieșeam din taxi, asta-i tot...

— E drăguț să fii amuzant.

— Dacă aș putea să vă fac să râdeți câteva clipe pe seama mea, m-aș simți mai bine: nu e nimic mai generos decât să le dai altora ocazia să râdă pe socoteala ta. La dumneavoastră funcționează?

Prin fața geamului treceau mașini – era bineînțeles o stradă cu sens unic – și era o zi mohorâtă. Dresorul de câini se îmbăta pe clipă ce trecea la bar, iar în scurt timp nu avea să mai aibă nevoie de nimeni. Canișul îl privea neliniștit, nu e ușor să înțelegi un om.

Tăceam amândoi și se vedea clar că liniștea nu devenea intolerabilă. Mi se părea descumpănită, dar poate că doar aveam nevoie de speranță.

— Scuzați-mă, am zis. Nu sunt... Sunt...

— Da, văd. Mă pricep puțin la semnele disperării. Imaginați-vă că i-am studiat codul. Mi-am pierdut soțul și fiica într-un accident de mașină acum șase luni. Bun, acum cred că putem să ne despărțim.

Îmi întinse o mână înmănușată.

— Curaj. Poate că lucrurile o să se aranjeze.

— Mă voi întoarce probabil în Franța la începutul anului și dacă-mi permiteți...